

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

TRST - 28. decembra 1982
 Leto XXXIV. - Štev. 21
 Petnajstdnevnik - Quindicinale
 Abbon. postale - Gruppo II/70
 300 lir

O SLOVENCIH ZOPET NIČ

Marsikdo se sprašuje kakšne so razmere za slovensko manjšino po vzpostavitvi nove Fanfanijeve vlade.

Odgovor je enostaven: nobenega dvoma ni, da niso ravno najboljše.

Fanfanijeva vlada ubira pot takih gospodarskih izbir, ki bodo hudo obremenile delovne ljudi in še zlasti manj premožne sloje. Ne nudi nobenih jamstev za zadržanje cen in v njenem programu ni govora o potrebnih nakazilih za razvoj proizvodnih dejavnosti. V tej zvezi se ne ločuje mnogo od prejšnjih Spadolinijevih vlad. Ločuje se pa v marsičem kar se tiče drugih pogledov

notranje politike in tudi kar se tiče zunanje politike.

V Fanfanijevem govoru o zaupnici v parlamentu ne izsledimo niti onih, sicer omejenih obveznosti, ki jih je v zadnjih časih prevzel zunanji minister Colombo na raznih mestih glede vloge Italije v zvezi z vprašanji razorožitve in svetovne pomiritve. Ne izsledimo niti besedice o priznanju Organizacije za osvoboditev Palestine, niti besede o sovjetskem plinovodu, niti besede o izvajanju osimskih sporazumov. O odnosih z Jugoslavijo se Fanfani oglašča v zaključnem govoru v poslanski zbornici, ko obljublja

na poziv tržaških poslancev Tombesija in Bencove, da bo posegel za to, da se Jugoslavija odpove restriktivnim ukrepom za prehode čez mejo.

Ni bilo pričakovati, da bi se Fanfani spuščal v potrebna zagotovila za demokratično in socialno napredovanje države. Njegovi «nakloni» so povsem drugačni. Tudi ni bilo pričakovati, da bi se spustil v zagotovila za okrepitev sistema avtonomij v državi, za uveljavitev deželnih uprav, za nagli sprejem zakona za reformo krajevnih uprav, za zadostno finančno podporo krajevnim ustanovam. Fanfani ni nikoli prikrival svoje nenaklonjenosti državi krajevnih avtonomij. Skozi vso dobo svoje politične dejavnosti se je predstavljal kot zagovornik centralistične države. Dejstvo, da niso stranke koalicije uspeli vsiliti v vladni program in v predsednikov govor vsaj teh zagotovil, je že dovolj jasen dokaz, da se vlada kot taka predstavlja ne samo manj sposobna, da reši glavna državna vprašanja, celo še manj kot prejšnje, a brez dvoma tudi manj napredna in bolj usmerjena na desno.

Če tem ugotovitvam dodamo tudi dejstvo, da ni Fanfani zinil besede o slovenski manjšini, niti v Senatu niti v zbornici, je očitno da si Slovenci ne moremo delati veliko utvar in da moramo ugotoviti, da so se politične razmere na vsedržavni ravni za našo skupnost poslabšale.

Zadnje vlade, ki so jim predsedovali demokristjani, so v programskih izjavah postavile slovensko vprašanje in se javno, vsaj delno, obvezale za ureditev slovenskih pravic. Tudi Spadolini je v svojem prvem mandatu izgovoril neke vrste obvezo — ki je bila sicer korak nazaj v primeru z onimi, prejšnjih vlad — čeprav na poziv podpisane v Senatu in poslanca Fortune v zbornici. In morda smatramo lahko, da je postavil to vprašanje, dasiravno megleno, dvoumno in posredno vsenazadnje tudi, ko je ob drugem mandatu govoril o izvajanju statuta v Zgornjem Poadižju in rekel: «Kar zadeva ostale dežele s posebnim statutom, so v teku pripade osnutkov ukrepov za prilagoditev njihove ureditve».

Fanfani pa popolnoma ostentativno molči.

Nejasen poseg Spadolinija, avgusta letos, in dejstvo, da nismo iz njegovih ust slišali besede «Slovenci», kljub osebni posegu (pismu) podpisane v imenu skupine KPI, sta nam porodila

*Bralcem, naročnikom in vsem tovarišem
 voščimo srečno in uspešno
 Novo leto!*

Uredništvo

Jelka Gerbec

sum, da se nekaj neprijetnega kuha v vladnem kotlu. Sedaj, po govoru Fanfanija, se menda dovolj jasno izoblikuje stališče vlade do Slovencev. Dobre volje, da se kmalu reši slovensko vprašanje — ni! To renico potrjuje tudi dejstvo, da se neverjetno zavlačuje sklicanje sestanka ožjega odbora senatorjev, ki bi morali določiti program avdicij v Furlaniji-Julijski krajini. Sklenjeno je bilo, da pride delegacija v naše kraje že meseca novembra. Vladna kriza ni tega dopustila. Toda takoj po sprejemu nove vlade, bi se ožji odbor lahko sestel in sklenil vsaj nov datum prihoda ter potek avdicij. A kljub posegom komunistov in senatorja Fontanarija, se to ni zgodilo in se ne ve, kdaj se bo ožji odbor ponovno sestel. Bolezen koordinatorja, sena-

torja Vernaschija nikakor ne more biti več izgovor za odlaganje, **večno** odlaganje sestanka!

Da. Očitno je, da ni dobre volje!

Verjetno se kdo boji, da bi rešitev slovenskega vprašanja, pa tudi samo nadaljevanje razprave o globalnem zakonu v Senatu motilo politično kampanjo v pripravi na pomladanske volitve in negativno vplivalo na desničarska krila določenih vladnih strank. Če to drži, je zadeva huda. Huda, ker določene stranke pogojujejo rešitev slovenskega vprašanja desnemu razpoloženju. Huda, ker če se ubira pot odlaganja pred desno bojaznijo, se tako odlaganje ne zaustavi pri pomladanskih volitvah, temveč postane večno odlaganje, saj

so pri nas volitve po enkrat ali celo dvakrat na leto!

Trden enoten nastop, nobeno oklevanje, nobeno popuščanje: tako se morajo ravnati stranke, ki so predložile prve tri osnutke.

Skupna, odločna zahteva Slovencev in vsega demokratičnega prebivalstva naših krajev morajo spremljati parlamentarni boj in nastop zagovornikov slovenskih pravic. Nepretrgano.

Jasen nastop, brez popuščanja, sredi vladne koalicije pa je naloga socialistične stranke, od katere pričakujemo da s svojimi posegi pogojuje politične izbire vlade v zvezi v slovenskim vprašanjem. **Seveda v korist slovenske manjšine.**

NEKAJ MISLI O BOLGARSKI AFERI

Bolgarska afera je izbruhnila takorekoč skupaj z vladno krizo v Italiji, ko so rimski sodniki obtožili skupino bolgarskih diplomatskih funkcionarjev, da so sodelovali v pripravi za atentat na papeža Janeza Pavla II. Rimski sodnik Martella je svoje obtožbe na račun bolgarskih državljanov utemeljil predvsem s pričevanjem zajetega turškega «killerja» Alija Agča, sedaj pa preverja obtožbe in skuša ugotoviti, ali obstojajo verodostojni dokazi o tem, da so se bolgarske obveščevalne službe vmešavale v italijanske notranje zadeve in spodbujale teroristična dejanja. Jasnih dokazov, za sedaj ni, to poudarja tudi sam sodnik. Do procesa in dokončne obtožbe pa so vsi, po italijanski zakonodaji, nedolžni.

Naj na samem začetku poudarimo jasno in nedvoumno stališče KP Italije, ki se ne izmika razpravi in soočanju tudi o tem problemu. KPI poudarja, da je treba stvari iti do dna. Razčistiti je treba vsa, prav vsa ozadja prevratniškega rovarjenja v Italiji, kajti brez smisla je osredotočiti zanimanje samo na en sam primer, kot je neuspeli atentat na papeža, zanemariti pa vse ostale, začenši s pokoli na trgih Fontana, della Loggia, v Bologni ter krvavo dejavnostjo rdečih brigad, začenši z ugrabitvijo in umorom Alda Mora. Ko bodo razčiščene vse okoliščine bo mogoče izdelati dokončno sodbo in ustrezno ukrepati tudi do držav, ki bi bile vpletene v prevratniško dejavnost v Italiji. V nasprotnem primeru pa se zdi, da skuša kdo izkoristiti «bolgarsko afero» v zgolj politično — volilne namene.

Nikoli nismo dvomili v samostojnost in objektivnost rimskega sodnika Martelle, ki vodo preiskavo o atentatu na papeža. Vemo tudi, kako je zadržan in zapet, ko gre za širjenje novic. Poznamo pa tudi manjše nekaterih politikov, ki bi radi izkoristili v propagandistične namene vsak indic, vsako govorico, vsako domnevo, za katere skušajo ustvariti videz, da so dokončno dokazane.

O tem, da so varnostno-obveščevalne službe v svetu rovarile, rovarijo in bodo

rovarile, nimamo prav nobenega dvoma, pa tudi dokazov je dovolj. V svetu, ki je razklan in živi v vzdušju stalne konfrontacije med velesilami, ki skušajo na vsakem koraku ošibiti nasprotni tabor in istočasno širiti svoj vpliv, nas «umazana dejavnost» varnostno obveščevalnih služb (CIA, KGB, Intelligence service, M 12, Mossad, DGB, KYP itd.) prav nič ne čudi. Bivša funkcionarja ameriške obveščevalne službe CIA Marchetti in Marks sta v znani knjigi natančno opisala, kako delujejo te «umazane službe», posebni oddelki, ki se ukvarjajo s posli, za katere marsikdaj ne smejo v podrobnostih vedeti niti državni poglavari, da bi se ne kompromitirali s kako nepredvidno izjavo ali oceno.

Dokumentirani so že «umazani posli» ameriške obveščevalne službe v šestdesetih in sedemdesetih letih. V tem okviru gre tudi za umore ali načrtovane umore državnih poglavarjev: Lumumba, Hammarskjöld, Allende, Ngo Din Diem, poskusi umora Fidela Castra, neuspeli atentat na Agostinha Neta, državni udari v Grčiji, Salvadoru, Boliviji itd.

Manj znani so «umazani posli» varnostno obveščevalnih služb vzhodnih držav in predvsem SZ. Gotovo pa je, vsekakor, da je v tem okviru bil ubit afganski premier Amin, kar je sovjetskimi četam omogočilo vdor v to državo. Tudi ni tajnost, da je, naprimer, bolgarska obveščevalna služba likvidirala na Zahodu nekaj begunskih disidentov in nasprotnikov.

Odprto pa ostaja vprašanje, v kolikšni meri so tuje varnostno obveščevalne službe bile vmešane v italijanske notranje zadeve. Za fašistične teroriste šestdesetih let je skrbela obveščevalna služba grške vojaške diktature KYP, ki je delovala po naročilih ameriške službe CIA. Zvezni član med grškimi polkovniki in italijanskimi fašisti, Kostas Plevris, je bil namreč tudi dvojni agent KYP in CIA.

Za rdeče brigade se zdi, da so se zanimali prav vsi. Občutek imamo, da je tedaj prišlo do nekakšne «lotizacije» inte-

resov, saj je Italija v sedemdesetih letih bila pomemben politični laboratorij, ko so mnogi skušali preprečiti nastanek trdne vlade, v kateri bi sodelovali tudi komunisti. Znane so Kissingerjeve osebne grožnje Aldo Moru, ki se je za to politiko odločno zavzemal. Znano je, da so med rdečimi brigadisti svoj čas zajeli agenta italijanske varnostne službe Pissetto, agenta karabinjerjev «patra» Girottija, agenta CIA Ronald Starka. Po pričevanjih skesanih brigadistov so iskale zvezo z rdečimi brigadami tudi obveščevalne službe Izraela in Bolgarije.

Oboji so očitno skušali kaj izvedeti. Izraelci so želeli vedeti, kolikšne zveze imajo RB s palestinsko gverilo, obenem pa so skušali sodelovati v destabilizaciji Italije, ki je strateško važna postajanka v Sredozemlju in po mnenju Tel Aviva pretirano «filoarabska» v svoji zunanji politiki. Za Bolgare pa pravijo, da so se zanimali predvsem za morebitne strateške podatke, ki naj bi jih izpovedal zasliševalcem ugrabljeni ameriški častnik, general Dozier. Poskus pa naj bi se ponesrečil predvsem zaradi tega, ker Dozier ni povedal nič važnega, poleg tega pa so ga pravočasno osvobodili.

No, pa smo pri Bolgarih. Seveda, gre za gole domneve, vendar ni mogoče zanikati, da so nekateri aspekti njihove politike, ki vzbujajo resne pomisleke in sume. V mislih imamo vnašanje napetosti na Balkanu, kjer izzivalno ohranjajo odprto vprašanje makedonskega naroda in torej ozemeljske celovitosti Jugoslavije.

Sedaj jih obtožujejo, da so samostojno ali pa po naročilu iz Moskve, organizirali atentat na papeža in se pri tem poslužili turškega fašista Alija Agčo. Agča baje trdi, da mu je atentat na papeža naročil turški prekupčevalec z orožjem Celenk, ki živi v Sofiji, v Rimu pa naj bi mu pomagali bolgarski državljani in funkcionarji veleposlaništva Antonov, Ajvazov in Kolev. Ti naj bi ga sprejemali na lastnih stanovanjih, se predstavljali z lastnimi

Spominska svečanost na Opčinah

«Komemoracija naj izzveni kot oster protest napram pristojnim oblastem, ki še niso poskrbele, da bi odpravile vsakodnevno oskrnitev mesta, kjer so prelili svojo žlahtno kri naši junaki».

Po svečanosti je bila v openskem Prosvetnem domu prireditev, kjer so med drugim prebrali pismo predsedniku Pertiniju:

*Spoštovani gospod Sandro Pertini
Predsednik republike*

Na openskem strelišču v tržaški občini je bilo od leta 1941 do leta 1945 ustreljenih najmanj 96 protifašitov. Skromna plošča znotraj obzidja obuja spomin na prvih pet ustreljenih, slovenskega narodnega heroja Pinka Tomažiča in njegove tovariše Viktorja Bobka, Ivana Ivančiča, Simona Kosa in Ivana Vadnala, ki jih je posebno fašistično sodišče na nalašč v Trstu sklicanem zasedanju obsodilo na smrt. Na drugem koncu strelišča stoji zunaj obzidja spomenik 71 talcem, ki so jih nacisti ustrelili 3. aprila 1944. Ni napisa, ki bi pričal o 6 žrtvah 22.11.1944, tudi ne znamenja v spomin 14 žrtvam 28.4.1945, ki jih krvniki niso utegnili pokopati, ker jih je zalotil osvobodilni pohod partizanske vojske.

Od krvi tolik žrtev so tista tla sveta spominu in občutljivosti tedanjih prič in mladih rodov, ki so ju od njih sprejeli in ju hranijo.

In vendar se na openskem strelišču oglašajo streljanje. Dasi je svoj čas ležalo ob robu naselja, se je spričo razširitve vasi znašlo naposled v vasi sami. Akoravno sodi v državno premoženje, ga Ministrstvo za obrambo ne uporablja, pač pa ga prepušča v nepretrgano rabo zasebnim društvom, ki na njem prirejajo urjenje v streljanju. Dejavnost pač ni nezakonita, je pa vendar neprimerna, bodisi da njeno vsebino merimo ob zgodovinskem pomenu in moralni vrednosti kraja samega, bodisi da jo presojamo v krajinskem in urbanističnem okolju, ki v njem leži sicer obzidano, a vendar odkrito strelišče. Zato

pomeni sedanja dejavnost skrunitev, izziv in žalitev vsem, ki se v nezmanjšanem številu klanjajo spominu žrtev, a jih podrejanje potrebam uporabnikov strelišča hudo omejuje pri ustreznem izražanju svojih čustev.

Protifašistične organizacije so večkrat spodbudile oblasti, naj urjenje v streljanju odstranijo s kraja, ki je svet spominu žrtev in večnim vrednotam boja za svobodo, demokracijo, mir in bratstvo med narodi ter naj poskrbijo, da se prostor strelišča primerno uredi v namen, ki naj bo s temi vrednotami v skladu in vreden visokega krvnega davka, ki ga je tukajšnje slovensko in italijansko prebivalstvo plačalo.

Gospod Predsednik! Doslej so vsi pozivi naleteli na gluha ušesa. Ne preostaja nam drugega, kot da se obrnemo na Vas, kot na najvišjo državno oblast, hkrati pa na neumornega borca za vrednote, ki so zanje padli na openskem strelišču darovali svoja življenja. Prosimo Vas zato, da posredujete, da bomo lahko nauk, ki ga njihova žrtev narekuje, dostojno zaupali mladini.

*V pričakovanju Vašega odgovora
s spoštovanjem*

*Knjižnica «Pinko Tomažič in tovariši» Slovenskega kulturnega društva Tabor - Opčine
Krožek za politične in socialne vede «Pinko Tomažič» - Trst*

Državna osnovna šola s slovenskim učnim jezikom «Pinko Tomažič» - Trebče

Sekcija PCI - KPI «Pino Tomažič» - Trst

Tržaški partizanski pevski zbor «Pinko Tomažič»

NEKAJ O OPČINAH

Prenasičenost pokopališča in gluha ušesa za ureditev strelišča

Poleg velikih problemov, ki nas kot komuniste in Slovence resno zaskrbljujejo (vzemimo za primer samo osnutek globalnega zaščitnega zakona za našo narodnostno skupnost, ki se zaradi vsak dan bolj očitnega pomanjkanja politične volje vladnih strank ne more in ne more premakniti niti za ped na skrajno zverženi parlamentarni poti, ali pa primer množičnih razlaščanj slovenske zemlje na Krasu, ki kljub delnemu izpričanju razumevanja s strani deželnih oblasti še vedno ne more v celoti zadovoljiti upravičenih pričakovanj in zahtev kraškega prebivalstva), je še cela vrsta bolj ali manj krajevnih problemov, na katere že leta opozarjamo brez vidnih rezultatov. Če se omejimo na vzhodnokraško področje, ki je že itak predmet najrazličnejših osvajalnih, če lahko tako rečemo, pobud mesta, naletimo na kopico življenjsko pomembnih, a še zmerom nerešenih vprašanj. Najzgovornejše ostaja vprašanje openskega pokopališča. Življenjski problem je paradokso v tem, da Opencem, Banovcem in Ferlugovcem ni omogočeno niti dostojno umreti, da zanje ne moremo reči, kot je od nekdanj v navadi: naj vam bo lahka domača gruda. Njihovi posmrtni ostanki morajo drugam, na tuje in nimajo pokoja, in to samo zaradi izpričane in nedopustne brezbriznosti občinskih upraviteljev, sedanjih in preteklih. Pri tem se ne more nihče izgovarjati, da mu ni bilo znano, v kakšnem stanju nasičenosti je staro opensko pokopališče. Ob tako intenzivnem naseljevanju, kot so ga doživele Opčine v povojem času, bi morala vsaka zdrava pamet narekovati, da malo, za vaše potrebe zgrajeno pokopališče ne bo moglo dolgo vzdržati potreb, ki jih zahteva

mesto, kakršno so dejansko postale Opčine v teh zadnjih desetletjih. Če pa logično sklepanje ne bi bilo najboljša vrлина javnih upraviteljev, bi jih morala k hitrejšemu ukrepanju prisiliti nešteta opozorila openskih organizacij.

Danes, po dolgoletnih opozorilih in zahtevah, smo s to zadevo še vedno daleč na odprtem morju, če naj sodimo po zaključkih novemberskega množičnega zborovanja v Prosvetnem domu, na katerem je iz izjav odgovornega odbornika Jagodica nekako izpadlo, kot bi bilo vprašanje pokopališča prvič postavljeno. Res je, da odbornik Jagodic, ki je šele pred kratkim zasedel odborniško mesto, ne more nositi krivde za nepojmljive in nedopustne zamude, zato pa bi pričakovali, da bi se zborovanja udeležil kdo drug, katerega odgovornosti so znatno večje. Recimo sam župan Cecovini, ki je bil na zborovanje tudi povabljen. Opensko kulturno društvo je to vabilo ponovilo za prve dni januarja. Se bo mar tudi v tem primeru izognil soočenju s prebivalstvom, ki terja eno najosnovnejših družbenih storitev?

Drugi dejavnik, ki bi si moral v zvezi s pokopališčem krepkeje zavihati rokave, je vzhodnokraški rajonski svet. Toda, kot vse kaže, od njega ni posebno vidnih pobud. To še ne pomeni, da je rajonski svet neobčutljiv za vprašanje pokopališča. Nasprotno, zavzel se je v preteklosti in zavzel se je tudi v zadnjem času. Toda, očitno v tem rajonskem svetu nekaj škriplje, če je res, kot je, da je rajonski svet na pobudo komunistične skupine delegiral predsednika, da poskrbi za nujno srečanje s pristojnimi občinskimi upravitelji. Zakaj do srečanja še ni prišlo? Odgovor nam v

tem primeru verjetno dolguje prav predsednik Sosič (SSk).

* * *

Ker smo že pri problemu spoštovanja umrlih, ne moremo mimo vprašanja spomenika ustreljenim obsojencem drugega tržaškega procesa pred posebnim fašističnim sodiščem.

Zadeva je vsem predobro znana in je ne bomo obnavljali v podrobnostih. Dobro desetletje stara zahteva, da se spomenik Tomažiču, Bobku, Ivančiču, Kosu in Vadnalu, skupaj s spomenikom 71 talcem, primerno spomeniško uredi, je bila dosledno bob ob steno. V prostorih, kjer je spomenik, se nadaljuje streljanje. Prostor, ki bi moral biti svetišče miru, v katerem se človek lahko zbere k tihemu razmišljanju o grozotah iz preteklosti, katerih korenine, ki še vedno poganjajo, bi bilo treba za vselej iztrebiti, ostaja še naprej predmet vsakodnevnih oskrumb. Nedopustno je, da se v teh prostorih nadaljuje streljanje in nedopustno je, da k spomeniku Tomažiču in tovarišem ni prostega dostopa. Celo za 1. november so bili prostori zaprti in kdor je hotel počastiti spomin naših žrtev, je dobil od čuvaja odgovor, da pač ne more biti ves dan na razpolago kormurkoli.

Mera je sedaj polna. Številni posegi v preteklosti pri odgovornih činiteljih niso nič zalegli. Tokrat so organizacije, ki nosijo ime po Pinku Tomažiču in tovariših, sklenile, da se obrnejo na samega predsednika demokratične republike Sandra Pertinija, ki se ob raznih priložnostih sklicuje na svojo odporniško preteklost. Se bo mar tokrat vendarle nekaj premaknilo?

KOMUNISTI ZA RAZVOJ BENEČIJE

V čedajskem hotelu Roma se je prejšnji teden zbrala konferenca komunistov nadiške in terske doline ter področja pri Manzanu. Zbralo se jih je veliko, saj je bil predmet razprave najbrž med najvažnejšimi, kar jih pomnimo: kako uporabiti milijarde, ki jih sta namenila obnovi in razvoju zakona 828 in zakon o ponovnem finansiranju osimskega dogovora. Parlament je namreč pred kratkim odobril za več tisoči milijard lir investicij. Del tega denarja bo šel tudi v Trst in Gorico, večji del pa v Furlanijo, ki jo je prizadel potres pred šestimi leti. Od tega denarja bo nujno odpadel del tudi na Benečijo, ki jo je prav tako prizadela potresna ujma.

O stališčih komunistov tega področja je poročal tovariš Pino Blasetig (Blažetič), ki je tajnik conskega odbora

KPI in obenem tudi član deželnega komiteja KPI za Furlanijo - Juljsko krajino. Konferenci je sledil tudi načelnik skupine KPI v deželnem svetu tov. Renzo Pascolat, prisotni pa so bili tudi nekateri gostje. Med njimi velja omeniti predsednika zveze beneških izseljencev Ferruccio Klavoro, špetrskega župana socialista Mariniča in druge.

Kot je pozneje poudaril tudi svetovalec KPI v videmskem pokrajinskem svetu prof. Pavel Petričič, je predlog conskega odbora KPI bil sprejet po poglobljeni razpravi v okviru partije, sedaj pa je odprt prispevkom in predlogom ostalih sindikalnih, družbenih in tudi manjšinskih organizacij. Kajti KPI s svojimi predlogi skuša predvsem zediniti prebivalce Benečije in njihove politične ter družbene sile za skupen

obnovitveni in razvojni načrt, ki naj upošteva narodnostno specifiko celotnega mejnega področja.

Načrt izhaja tudi iz dosedanje prakse, ko si je ob nasprotovanju nekaterih in nerazumevanju dežele in države vendarle utrla pot politika mešanih italijansko-jugoslovanskih investicij v Nadiški dolini. «V Trstu je niste hoteli, mi pa smo jo v praksi že začeli uresničevati», nam je dejal Petričič.

Tovariš Blažetič pa je v svojem uvodnem poročilu poudaril predvsem nedavni sklep zunanjepolitične parlamentarne komisije, ki je prav na predlog komunističnih poslancev osvojil dokument o predlogu, naj bi z osimskimi sporazumi določeno italijansko-jugoslovansko prosto industrijsko cono razdelili na več «mini industrijskih con»

in jih uresniči vzdolž meje od Trbiža do Tržiča. Ena teh con naj bi bila prav v Benečiji.

Zatem je Blažetič poudaril, da to ni osamljen predlog, pač pa spada v sklop širšega in organskega načrta družbenega, kulturnega in gospodarskega preporoda beneških dolin. Pogoji za to pa je globalna zaščita slovenske manjšine, ki naj se ne ločuje več od tržaških Slovencev.

Za družbeno in gospodarsko zaščito, ki je prav tako potrebna beneškim Slovincem kot zaščita njihovih jezikovnih in kulturnih pravic, je KPI izdelala okvirni načrt, ki izhaja iz zahteve, naj dežela ustanovi poseben investicijski sklad za razvoj Benečije in mejnega področja. Ta sklad naj bi črpal sredstva iz zakona o obnovi potresnega področja 828 in iz ponovnega finansiranja osimskega sporazuma. Investicije naj bi iz sklada načrtovali predvsem na predlog občin in gorskih skupnosti (nadiške in terske) ter prizadetega prebivalstva.

Med pobudami naj omenimo predvsem obnovo gorskega kmetijstva in

kmečkega turizma, kar naj se uokviri v načrte za obnovo hiš in drugih struktur v vaseh, da bodo mikavnejše. Poseben načrt naj zaščiti vinogradništvo v nižjih predelih, v višjih pa gozdarstvo z lesno industrijo ter živinorejo na zadružni podlagi. Kot primer je Blažetič navedel živinorejsko zadrugo v Topolovem. Spodbujali naj bi tudi druge zadružne pobude za komercializacijo nekaterih tipičnih pridelkov iz Benečije, kot so gobice ali kostanj, jabolka in drugo sadje.

V ta namen naj bodo investicije smotrne, zagotovijo naj predvsem bonifikacijo terenov in gozdov.

Tudi turistično izkoriščanje Benečije naj ne bo špekulantsko in na koži prebivalstva, kot dosedanji načrti za Matajur. Potrebno je, da se spodbudi agriturizem, kar pa zadeva zimski turizem je potrebna uskladitev pobud s sosednjo Tolminsko. (Naj omenimo, da je konferenci sledil tudi predstavnik ZKS in Tolmin, tovariš Uršič).

Predlog o novih industrijskih pobudah v okviru oblikovanja podružnice

mešane italijansko-jugoslovanske proste industrijske cone spada torej v ta okvir. in vendar — tako poudarjajo beneški komunisti — ne zadostuje raztegnitev režima brezcarinskih produktivnih con na Benečijo, potrebno je, da državne in deželne oblasti poskrbijo za okrepitev energetskih infrastruktur. Za industrializacijo spodnjega dela Benečije sta potrebna plin in električna struja, pa tudi zadostne količine vode. Predlog o industrializaciji predvideva predvsem izkoriščanje visokih tehnoloških možnosti, ki jih nudijo osimski dogovori in sporazumi med Jugoslavijo in EGS. KPI je prepričana, da je pobuda lahko uspešna, ne glede na trenutno kritično stanje obeh gospodarstev, predvsem pa jugoslovanskega.

Dokument conskega odbora KPI za Benečijo in območje Manzana je vsekako podroben in bolj shematičen. Upati je, da ga bodo ugodno sprejeli tamkajšnji dejavniki, kajti nič ni hujšega kot ravnodušnost ob takih pobudah. Od samih obljub pa tudi Benečija ne more živeti.

RIBUNA KONGRESNA TRIBUNA KONGRESNA TRIBUNA KONG

Konkreten načrt za alternativo

Ko sem po daljšem obotavljanju (mislil, da tako obsežen dokument lahko »prestraši«) še tako pogumnega bralca) vzel v roke gradivo za predkongresno razpravo, ki sta ga odobrila centralni komite in centralna kontrolna komisija, so me prevzeli nekam čudni občutki. In to ne zaradi vsebine dokumenta samega, pač pa zato, ker te gradivo v svoji obsežnosti in kompleksnosti skorajda brutalno sooča s krizno situacijo v Italiji in v svetu, morda bolj brutalno in pretresljivo kot to lahko izhaja iz dnevnega ali periodičnega tiska. Ob tako nanizani kopici velikih problemov, s katerimi se, v takšni ali drugačni obliki, vsi soočamo vsak dan, se zdrzne in je prisiljen zamisliti se o današnjem svetu tudi tisti, kot podpisani, ki se poklicno ukvarja z informiranjem. Morda bo kdo očital vendar k temu se povrnem pozneje, da bi bila potrebna še globlja analiza in še obsežnejši prikaz vse problematike, ki je pred nami, zdi pa se mi vendarle, da gradivo v svojem včasih nekoliko pustem jeziku jasno kaže, kolikšno brezno zeva pred nami, brezno, ki ga ne bo mogoče odpraviti s tem, da mu obrnemo hrbet in se zazremo nekam drugam, pač pa le tako, da se soočimo in vsi aktivno prispevamo k reševanju velikih odprtih problemov, k velikim izbaram, ki so potrebne.

Če naj se za trenutek ustavim še pri globalnem konceptu gradiva (in seveda bom navedel le nekaj vtisov, saj bi bolj poglobljena obdelava zahtevala veliko več prostora pa tudi veliko več znanja) naj še poudarim, da sem bil ob objavi prijetno presenečen. Priznam, da v

zadnjih časih nisem veliko sledil vsem razpravam, ki so se odvijale v partiji na najrazličnejših ravneh, morda me je zato dokument iznenadil: in to ne zaradi svoje obsežnosti, pač pa zaradi duha, ki ga preveča: tovariši, ki so ga oblikovali, tokrat niso izbrali pot tež, pač pa bolj analitičnega dokumenta, ki ima, vsaj tako se mi zdi značaj konkretnega ter daljnosežnega načrta za spremembo in demokratizacijo italijanske družbe in države in ki aktivno posega ter daje svoj prispevek k reševanju problemov, s katerimi se sooča svet, začeniši z nujnostjo nove mednarodne gospodarske ureditve in s prepodom, ki vse bolj loči razvite od nerazvitih in tistih, ki so na pot razvoja šele stopili. Prav se mi zdi, da je prav v uvodu in v samem začetku tolikšen poudarek na miru: čeprav o nujnosti miru vsi veliko govorimo, se mi zdi, da v marsikaterih krogih, zlasti izven partije, ta zavest ni še tako globoko prodrla in da marsikdo prezira nevarnost vsaj nekaterih žarišč napetosti, ki so bolj oddaljena, češ nas se to ne tiče.

Iz dokumenta tudi dokaj jasno izhaja, da mir ogrožata v največji meri obe svetovni velesili s svojo blokovsko politiko. Če je na eni strani, v krizni situaciji, v kateri so se znašle tudi bogate zahodne družbe, imperializem postal vse bolj grabežljiv in napadalen in je, kjer ni mogel prodreti z orožjem, skušal obdržati in okrepiti svoje pozicije s tehnološko kolonizacijo manj razvitih, ki naj bi postali vse bolj odvisni, je po drugi strani tudi Sovjetska zveza, delno v odgovor, predvsem pa zatoni ker jo je k temu sili la logika velesile, šla na pot take kon-

frontacije, ki vsekakor ne vodi k osvoboditvi narodov pač pa le k utrjevanju in širjenju svoje interesne sfere.

Kot sad dolgomešne diskusije, ki se je razvila v partiji in ki je še vedno živa, po znanih poljskih dogodkih in po stališču, ki ga je zavzelo vodstvo KPI, se mi zdi, da je bila taka analiza potrebna in da smo jo mogoče začeli z zamudo, saj je v marsikaterih krogih, in v tem pogledu so zgovorni amandmaji, ki jih je predložil tovariš Cossutta, izzvala skoraj aprioristični odklon. In ta odklon je med člani verjetno veliko bolj razširjen kot odraža glasovanje o popravkih v centralnem komiteju. To prepričanje ne izhaja samo iz osebnih razgovorov z ljudmi, izhaja tudi iz opazovanja gesel in transparentov, ki so se pojavljali na pohodih za mir: čeprav je po eni strani razumljivo, da so bila usmerjena predvsem proti nemestitvi ameriških raket v Comisu, so se mi pa zdela vendarle preveč enostranska, preveč usmerjena samo proti ameriškemu imperializmu. Res je sicer, da je današnji položaj tak, da nas sili v polarizacijo, v togo izbiranje taborov, vendar tako črno belo izbiranje, brez razčlenjevanja, brez kompleksnejšega in analističnejšega pristopa do stvarnosti, pomeni tudi nasedanje nasprotnikovim nakanam in sili v čelni spopad. Zdi se mi, da ravno mi, ki živimo na tej meji in na ozemlju, kjer se srečujejo in soočajo različni svetovi, pogledi in svetovni nazorji lahko veliko prispevamo k nadaljnemu razčlenjevanju te problematike, tudi izhajajoč iz izkušnje preteklosti.

In ko že omenjam zgodovino in pre-

teklost: zdi se mi zelo točna ugotovitev da je nesmiselno obsojati oktobrsko revolucijo, kot je tudi nesmisel obsojati vsakršen drug pomemben in prelomen dogodek iz preteklosti. Vendar to pa ne sme pomeniti, da aprioristično zavračamo kritično analizo, ki naj pokaže ne napake ali pa na pravilnost nekaterih izbir. Res je sicer, da je to v glavnem naloga zgodovinarjev, postane pa tudi naloga nas vseh, ko nekateri problemi preteklosti še niso bili premoščeni, ko še vedno bremenijo naše delo in nas ovirajo ter pogojujejo v izbirah, ki jih zahteva današnji čas. Prav zato se mi zdi potrebno, da taka vprašanja rešimo, da s temi problemi obračunamo, da se bomo lahko učinkoviteje zazrli v sedanost in v pri-

hodnost. In tudi v tem pogledu mi, zlasti slovenski komunisti, lahko damo velik prispevek.

Ko smo že pri prispevku, ki ga lahko damo od tukaj, iz Trsta in iz naše dežele, naj se za trenutek zaustavim pri vprašanju narodnosti. Zdi se mi, da je vprašanje pravic narodnosti, narodnih in drugih manjšin, eden ob bistvenih problemov demokratizacije in pravičnosti v vsaki družbi. Partija je v tem pogledu dala že velik prispevek, saj se je med prvimi, če že ne prva, soočila s tem vprašanjem in predložila parlamentu ustrezne zakonske osnutke ter delovala vselej v smeri uveljavljanja pravic narodnih in drugih manjšin. Prav zato, in navzlic kompleksnim, življenjskim

problemom, s katerimi se moramo soočiti in ki jih gradivo omenja, se mi zdi, da je v tem načrtu ta problem preskopo prisoten, da bi zahteval stvarnejšo obdelavo od dokaj generičnega zagotovila, da se je treba boriti za pravice vseh manjšin. Doslej smo v tem pogledu veliko storili, morda smo med vsemi italijanskimi strankami dali največji prispevek, zdi se mi pa, da bi bilo potrebno, da smo v prihodnje še bolj dosledni, načelni in učinkoviti. Prepričan sem, da bomo tudi v tem pogledu kot slovenski, kot tržaški in kot deželni komunisti znali dati svoj prispevek, da bo to vprašanje tudi na vsedržavni ravni še bolj prisotno.

Vojmir Tavčar

Komunist

Obmejnega sodelovanja ne smemo omejevati

Dva meseca sta mimo od veljave ukrepov ZIS o vplačilu pologa za odhod v tujino. Z njimi smo želeli omejiti ogromen odliv dinarja v tujino, kar je neposredno vplivalo na zmanjšani devizni priliv od turizma, hkrati pa stopiti na prste precej razraščeni špekulaciji, prekupevanju s kavo, kavbojkami in podobnim.

Kot kažejo prvi podatki, je sklep zvezne vlade dosegel svoj namen, žal pa je prinesel tudi precej škode za maloobmejno sodelovanje. Zmanjšalo se namreč ni le število izstopov naših državljanov s potnimi listi, temveč tudi število prehodov z maloobmejnimi prepustnicami, tako z naše kot z italijanske strani. Zato je sedaj pravi čas, če ne že malo zamujen, da odpravimo nezaželene posledice ukrepov. Sožitje ob meji, vloga manjšin, ki naj bodo most povezovanja med sosednjima narodoma, dobrososedski odnosi, globalna zaščita narodnostnih skupnosti, ki morajo živeti v tesni povezanosti z matičnim narodom, vse to so stvari, ki jih poudarjamo kot eno temeljnih vrednot naše samoupravne družbeno-politične ureditve, a jih z najnovejšimi sicer kratkoročnimi ukrepi krnimo, ali celo negiramo. Zakaj smo podpisali Videmski sporazum z Italijo in uvedli na obmejnem pasu prepustnice, je znano. Vsa leta, kar ta sporazum velja, vedno sproti ga prilagajamo tekočim potrebam in možnostim, je prinesel veliko pozitivnega. Ni mogoče oceniti vsega bogatega kulturno-političnega in čisto človeškega povezovanja ob meji, saj je bilo na primer samo lani na jugoslovansko-italijanskem mejnem območju kar osem tisoč skupnih prireditev. Taki stiki so pripomogli k oblikovanju Tržaškega in Goriškega sporazuma in torej k maloobmejni gospodarski menjavi, zato dobi takšno sožitje tudi ekonomsko težo. To potrjujejo podatki, saj je na primer leta 1977 znašala skupna menjava 45 milijard lir, lani

pa že 200 milijard lir. Maloobmejna blagovna menjava dosega desetino naše celotne menjave z Italijo in če upoštevamo še dejstvo, da poskušajo naše delovne organizacije izpeljati čim več menjave prek narodnostne skupnosti v zamejstvu, je na dlani, da je izredno pomembna tudi za krepitev materialne podlage Slovencev v Italiji. V obmejno gospodarsko sodelovanje je vključenih kar 200 delovnih organizacij in to ne le z obmejnega pasu. Kaj to pomeni v sedanjem času, ko bijemo bitko za vsako konvertibilno valuto, ko moramo odplačati toliko dolgov tujini in se s celim sistemom, ki ga imamo na razpolago, borimo za ustalitev gospodarstva, je lahko ugotoviti. Na svoji teži pridobiva toliko bolj, ker je vedno več

NAMESTO VOŠČILA

V okviru boja za človekove pravice se je v Italiji prav te dni začela nova kampanja. Pravzaprav je vir te kampanje na drugem koncu naše dežele, v Pordenonu. Tu se je namreč osnovalo gibanje «kresnic», ki jih naš kmetavzar imenuje vlačuge. Organizirale so vsedržavno gibanje v okviru radikalne stranke in feminističnih gibanj. Njihovim predstavnicam dajejo na razpolago televizijske in radijske oddaje, o njih pišejo vsedržavni časopisi.

«Kresnice», po domače prostitutke, zahtevajo zase poseben zaščitni zakon, ki naj upošteva njihove človeške, državljanske, kulturne, poklicne in gospodarske interese. Pripravljene so plačevati državi davke, v zameno pa zahtevajo, naj jim država nudi status polnopravnih državljanek in zajamčeno dostojanstvo, pa še zaščito pred prezidentom dobromisleh in pred izkoriščanjem makrojev.

Za zaščito pordenonskih in sploh vseh italijanskih «kresnic» se je zavzela skupina poslank radikalne in socialistične stranke. Sedaj napovedujejo predstavitev posebnega zakonskega osnutka za njihovo zaščito.

Osebo nimam nič proti pordenonskim lahkoživkam, ob izteku leta pa bi vendar zaželel naši slovenski narodni manjšini, da bi končno dobila svoj zaščitni zakon, če že ne drugače, vsaj nekaj dni pred pordenonskimi in drugimi «kresnicami». Pesimistični realizem pa mi pravi, da nas dobo tudi one prehitete in nam v pozdrav zamigetale s svetlikajočo se ritko.

Srečno 1983!

Stojan Spetič

PRISPEVKI

Purič Milan, Veliki Repen, 10.000 lir
 Abram Vladimir, Nabrežina, 10.000 lir
 Ob poravnavi naročnine so prispevali:
 Alojz Režula, Nabrežina, 4.000 lir
 Lasič Nada, Sesljan, 4.000 lir
 Furlan Franc, Salež, 3.000 lir
 Cesar Marija, Trst, 14.000 lir
 Maver Vincenzo, Boljunec, 20.000 lir
 Namesto cvetja na grob in v počastitev spomina Sretne Ferluga prispeva Mirko Kosmina iz Šempolaja 20.000 lir za sklad Dela.
 Vsem se prisrčno zahvalimo

dolgoročnih kooperantskih gospodarskih povezav ob meji.

Uvedba vplačila pologa tudi na prepustnice je torej omejila število prestopov v maloobmejnem prometu. Po podatkih za november, v primerjavi z istim obdobjem lani, je prestopilo mejo 56 odstotkov manj lastnikov prepustnic po Videmskem sporazumu z naše strani, z italijanske pa je prestopov za 27 odstotkov manj (na obalno-kraškem območju). Če upoštevamo, da je letos v dobrih dveh mesecih možno prestopiti mejo s prepustnico brez pologa 5-krat, prihodnje leto pa naj bi enako število »zastoj« prehodov veljalo za celo leto, je jasno, da bomo prosti maloobmejni promet izničili, ostalo ga bo le še kakšne 1 do 3 odstotke lanskega. To je nesprejemljivo, saj tudi raznorazna potrdila ne morejo odtehtati svobodnega gibanja, pa še to slabo lastnost imajo, da dajejo občutek agitacijskega pošiljanja ljudi v zamejstvo. S potrdili potuje namreč največ pevovodij, pa raznih trenerjev za slovenska športna društva in podobno. No, v novembru letos je na območju carinarnice Koper na ta način prestopilo mejo 13 tisoč 551 naših občanov. Rekli smo že, da je ukrep v celoti dosegel svoj cilj, saj je res omejil množično odhajanje po nakupih v Trst in druga italijanska obmejna mesta. Če se spet poslužimo številke za boljšo predstavo, naj povemo, da je v primerjavi z lanskim novembrom izstopilo letos s potnimi listi iz države na mednarodnih mejnih prehodih od Sežane do Lazareta za celih 94 odstotkov manj naših občanov. Lani je izstopilo na tem območju 431 tisoč občanov, letos pa le še dobrih 25 tisoč.

Takoj po sprejetju ukrepov smo v Sloveniji ocenili, da bodo škodljivo vplivali na sožitje ob meji, sedaj to potrjujejo goli podatki. Ker je stvar jasna, teče akcija v odborih skupščine Jugoslavije, kjer pripravljajo celovit predlog, kako spremeniti ukrep ZIS o pologih, da bi obdržali njegove pozitivne posledice, odpravili pa negativne. To je bil tudi razlog za nedavni obisk delovne skupine odbora za zunanjo politiko ter odbora za ekonomske odnose s tujino in spremljanje sodelovanja s sosednjimi državami in izvajanja jugoslovansko-italijanskih Osimskih sporazumov v obalno-kraški in mariborski regiji, saj želijo dobiti čim boljši pregled nad razmerami, pa tudi čim več sugestij, kako spremeniti ukrep. Posebno težo je dobil ta obisk tudi zato, ker se je mudil v obalno-kraški regiji prav tačas tvorec Osimskih sporazumov, član CK ZKJ Miloš Minić. Ko je v pogovoru z njim nanesla beseda na ta dokument, je tovariš Minić poudaril, da so Osimski sporazumi dolgoročna vrednota, nastajali so istočasno kot priprava na helsinško konferenco o varnosti in sodelovanju v Evropi, njihov sprejem pa je bil eden prvih, glavnih rezultatov te konference, kar je odmevalo po vsem svetu. Kratkoročni ukrepi jih zato ne smejo krniti, še manj pa postav-

ljati pod vprašaj njihovo težo, saj je duh Osimskih sporazumov v današnjih razmerah, ko je prišlo do splošnega zastoja na konferenci o varnosti in sodelovanju v Evropi, ki poteka v Madridu, ena redkih svetlih točk helsinškega dogovora. Torej so mednarodno politično vzeto sedaj še pomembnejši, kot pred šestimi leti, ko so nastajali. In še to, tudi italijanska stran jih vedno pogosteje poudarja, ko gre za oživiljanje tržaškega gospodarstva na podlagi dolgoročnih kooperantskih odnosov z Jugoslavijo. Uradno so sprejeli že večkrat izrečena opozorila naprednih sil, da Trst ne more živeti na račun trgovine, oziroma jugoslovanskih kupecov. Upošteva vse to in širšo politično oceno, da obmejnega sodelovanja nikakor ne sme-

mo krniti, pričakujejo tako pripadniki obeh narodnostnih skupnosti ob jugoslovansko-italijanski meji, kot drugi občani tega območja, ki so navezali prijateljske in družinske stike na obeh straneh, za katere je Trst kulturno središče s Stalnim slovenskim gledališčem in drugo kulturno-zgodovinsko dediščino, da bodo ukrepi ZIS, tisti, ki govori o pologu na prehod s prepustnicami, če že ne letos, pa najkasneje v začetku prihodnjega leta ukinjeni. V obmejnem prometu je bilo tako malo razlogov, ki so pripeljali do sprejetja ukrepov, da lahko še tisti en odstotek spekulacij, ki pade na ta promet, z naslednjim nadzorom carinske službe popolnoma odpravimo.

I. KOGEL

Zahodna Evropa

LEVICA PRED IZZIVI ČASA

Sodobna družbena dogajanja v Zahodni Evropi imajo odločilno znamenje krize, ki pretresa današnji svet. Njena globina in dolgoročnost sooča vse politične sile tega dela sveta z nekim ključnim izzivom – obvladovanjem težkih učinkov, ki jih ima za notranje razmere posameznih držav pa tudi za njihov mednarodni položaj. Za sile levice ima ta izziv še eno zelo pomembno razsežnost: premagovanje krize bi moralo vsebovati elemente socialistične alternative kapitalizmu, ki poraja krizne cikle kot eno izmed svojih notranjih zakonitosti.

Bilo bi logično, da kriza kot najostrejša oblika protislovij kapitalističnega sistema piha v jadra tistih sil, ki se zavzemajo za njegovo odpravo, oz. da širi levici prostor delovanja in ji ustvarja možnosti za napredovanje. Tako sklepanje pa se pokaže samo deloma ali pogojno upravičeno: volilna nihanja v zadnjem desetletju pričajo, da ni avtomatizma v tem pogledu in da so bile prizadete predvsem tiste sile, ki so imele oblast, tako da so bile s tem prizadete ne samo meščanske stranke kot predstavnice in zastopnice kapitalističnega sistema, temveč tudi nekatere stranke zahodnoevropske levice, socialdemokratske stranke. Te so bile sicer prizadete prav zaradi tega, ker so delovale kot »vodje« kapitalističnega sistema, uspešne v razmerah njegove blaginje, pa tudi odgovorne za družbene težave, nastale z nastopom krize, kar jih je veljalo volilnega neuspeha ali izgube oblasti. Toda nesposobnost meščanskih strank, da odpravijo probleme, vsiljene s krizo, ter poslabšanje položaja pod njihovo vladjo, pogojuje vrnitev socialdemokratskih strank na krmilo posameznih držav, kot to velja za zadnje parlamentarne volitve na Švedskem, zelo verjetno pa je, da se bo to zgodilo tudi v Veliki Britaniji. Priprave za vnovično osvoboditev oblasti so v socialdemokratskih strankah v znamenju intencij »vračanja k socializmu«, preverjanje tega »vračanja«, njegovega pra-

vega obsega in učinkovitosti pa poteka prav na področju preprečevanja krize.

Levica – problem lastne večine

Spremembe v sredozemskem delu Evrope, s prihodom socialistov na oblast v Franciji, Grčiji in Španiji, ob prepričljivo večinskem zaupanju volivcev, kažejo enako tendenco: niti obnovljena socialistična stranka v Franciji, ki je pretrgala s slabostmi svoje socialdemokratske prednice, niti grški PASOK, ne socialistična delavska stranka Španije, niso prej imele priložnosti, da bi se v tej zvezi preskusile ali pa kompromitirale kot nosilke oblasti, vendar so le-to prevzele v pogojih krize, ki otežuje njihov položaj.

Da ni avtomatizma glede favoriziranja opozicijskih strank v poslabšanih družbenih okoliščinah, pričajo izkušnje evrokomunističnih strank. Najbolj reprezentativne med njimi – italijanska komunistična partija, francoska komunistična partija in komunistična partija Španije so v zadnjih letih doživele oseko volilnega vpliva, čeprav tudi te niso imele statusa vladajočih strank in niso delile odgovornosti za razvoj krize v njihovih državah. Pojasnilo za ta pojav moramo bržčas iskati v nekaterih njihovih taktičnih nihanjih, ki so metala senco tudi na njihovo strateško doslednost, in pa v notranjih trenjih, ki so nastajala na tej podlagi.

Rekli bi lahko, da je za gibanja političnih opredelitev zahodnih Evropejcev v času krize značilno predvsem to, da so nestabilni. To je omogočalo, da je bilo v času vzpona meščanskih strank v Skandinaviji, konservativcev v Britaniji, ohranjanja desnice v Franciji in drugod, mogoče govoriti o nagibanju Zahodne Evrope na desno in da lahko danes s prihodom socialistov na oblast na jugu Evrope in s povratkom nekaterih socialdemokratskih strank v status vladajočih, govorimo o gibanju nihala v levo, čeprav ostaja v tako pomembnih državah, kakršni sta Zvezna republika Nemčija in Italija, gibanje tega nihala negotovo. Ne smemo izgubljati izpred oči, da je razen nihanja v političnem ozračju zahodnoevropskih držav pomembna značilnost tega obdobja krize tudi tendenca njihove politične polarizacije.

nadaljevanje prihodnjic

DELO - glasilo KPI

za slovensko narodno manjšino

Direktor ALBIN ŠKERK

Ureja uredniški odbor

Odgovarja FERDI ZIDAR

Uredništvo in uprava:

Trst - Ulica Capitolina, 3

telef. 76.48.72, 74.40.47

Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi, 2

telef. 24.36

Poštni tekoči račun 11/7000

Letna naročnina 6.000 lir

Tisk: Tipolito Stella snc

Ulica Molino a Vento, 72 - Trst

(Nadaljevanje z 2. strani)

imeni, ga celo pospremili z lastnimi avtomobili do trga svetega Petra in ga prav tako z lastnimi avtomobili počakali po atentatu.

Vse skupaj se zdi neverjetno. Ne to, da bi morda kdo skušal organizirati atentat na papeža, kaj še. Teh je bilo že več (v Manili na Pavla VI, v Lizboni na Janeza Pavla II), toda neverjetno se zdi, da bi domnevni obveščevalci ravnali tako primitivno in neprevidno.

Vsakdo, ki je v svojem življenju videl le en sam film ali prebral eno samo knjigo o teh stvareh dobro ve, da se obveščevalne službe poslužujejo posrednikov, ki so — po možnosti — čimbolj anonimni. Killer naj nikoli ne ve, kdo mu je atentat naročil in kdo ga plačuje. Ko je atentat propadel, bi ga morali nemudoma likvidirati, njega in njegove sodelavce, kajti samo mrličji zanesljivo molčijo...

Domnevno ravnanje bolgarskih funkcionarjev v Rimu pa je naravnost smešno. Antonov naj bi Agčo sprejel v lastnem stanovanju, kot če v Rimu ni gostiln, parkov, rimskih arheoloških ostankov, katakomb... Ne, sprejel naj bi ga v svojem stanovanju in se s tem legitimiral za vse večne čase. Ajvazov in Kolev pa naj bi z avtom pospremila Agčo na trg svetega Petra, ga poučila, kje naj strelja in mu obljubila, da ga bosta počakala na begu. Vsakomur je jasno, da bi za ta posel vsaka resna obveščevalna služba poslala v Italijo svoje ljudi, ki bi Agčo pospremili do trga, ga poučili o vsem, nekaj ur pozneje pa bi ti ljudje že sedeli na letalu za tujino. Prav tako ni jasno, zakaj niso domnevni organizatorji atentata nemudoma zapustili Italijo, ko so spoznali, da je

atentat propadel, Ali Agča pa živ v italijanskih jetnišnicah.

In še vloga turškega prekupčevalca in tihotapca Celenka. Da preprodaja orožje, ni res nič čudnega. Mimogrede povedano, je prav Italija ena izmed držav, ki na debelo prodaja orožje po svetu. Čudno pa se zdi, da bi takemu človeku bolgarska vlada naročila tak umazan posel, človeku, ki stalno živi v Sofiji in ga lahko vsak časnikarski vajelec poveže z bolgarskimi oblastmi! Kvečjemu bi lahko verjeli, če bi organizator atentata živel izven meja države, ki je atentat naročila, recimo v Nemčiji, Franciji ali Švici.

Skratka, iz doslej znanih govoric in trditev, je vsa zadeva dokaj čudna in neverjetna. Ni pa izključeno, da razpolaga sodnik Martella s trdnimi dokazi. V tem primeru vsekakor ni mogoče izključiti bolgarske ali kake druge tuje odgovornosti za atentat.

Vprašljivo je samo, kako se rimsko preiskavo izkorišča v politično propagandistične namene. Začela je Claire Sterling, stara rimska dopisnica revije «Readers Digest», ki bi že zdavnaj spadala v muzej hladne vojne petdesetih let. Za njo pa so povzeli mnogi italijanski politiki (predvsem socialisti in socialni demokrati), ki bi si radi ustvarili dobre pozicije ob morebitnih predčasnih volitvah, ko naj državljani pozabijo na falimentarno politiko Spadolinijeve in Fanfanijeve vlade. V zaostrjeni družbeni napetosti, ob naraščajoči gospodarski krizi, ob kričečih socialnih neskladnostih, je «bolgarsko strašilo» prišlo kot naročeno, pa naj bo res ali ne.

Nekaterim mednarodnim krogom pa se tudi ne zdi mogoče, da jim iz Italije (v

tujini jo imenujejo «Bolgarijo atlantskega pakta») prihaja taka poslastica, ki baj bi v očeh javnega mnenja prikazala novega sovjetskega voditelja Andropova v luči mandatarja papeževih morilcev! Javno mnenje je že sprejelo domnevo, da spada Andropov v sfero zmernih reformistov, govorilo se je o možnosti odjuge med Vzhodom in Zahodom, o obnovi procesa dogovarjanja med velesilami, o političnem reševanju afganskega vprašanja itd, ko se je scenarij čez noč spremenil (vsaj v Italiji in nekaterih drugih evropskih deželah). V ozadje so šli pomembni dogodki, kot osvoboditev Lecha Walese, delni ali popolni preklc vojnega stanja na Poljskem po dogovorih med katoliško cerkvo in režimom generala Jaruzelskega...

Ker smo že pri scenarijih, bi se lahko vprašali, ali se je Moskvi res splačal umor papeža Wojtyle. Pomislimo samo za trenutek, kakšne bi bile posledice tega umora. prej ali slej bi kdo skušal pripisati (ob tako primitivni organizaciji bi opazovalec lahko rekel, da je sam organizator želel, da ga takoj razkrinkajo) atentat kremeljskim voditeljem. Poljski narod bi Wojtyle sprejel kot narodnega mučenika in heroja, morda bi celo izbruhnil na Poljskem upor... Se je mar to splačalo Moskvi, ki je za vsako ceno skušala dokazati, da ni neposredno udeležena v poljskih dogodkih in je spodbujala Jaruzelskega v njegovem dogovarjanju s cerkvijo, katerega rezultat je bila prav likvidacija Solidarnosti?

Vse se zdi tako neverjetno, da je morda pametneje, če počakamo na končni izid sodne preiskave. Prenagljene sodbe in ocene se marsikdaj zarečejo.

st.s.

Slovenski denarni zavodi na Goriškem in Tržaškem

HRANILNICA IN POSOJILNICA NA OPČINAH

KMEČKA IN OBRтна HRANILNICA
IN POSOJILNICA - NABREŽINA

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA d.d. TRST
BANCA DI CREDITO DI TRIESTE S.p.A.

*želijo svojim
stankam in
poslovnim partnerjem*

KMEČKA BANKA GORICA

KMEČKO DELAVSKA POSOJILNICA
V SOVODNJAH

KMEČKO OBRтна HRANILNICA
V DOBERDOBU

*srečno in
uspešno novo leto*

1983